

Mr. J. de Bie Leuveling Tjeenk
advocaat te Den Haag

De Hoge Raad besliste midden januari dat het onder het regime van de nieuwe EG-betekenningsverordening niet voldoende is om een dagvaarding uit te brengen aan het kantoor van de procureur bij wie de verweerder in de vorige instantie woonplaats heeft gekozen. De dagvaarding moet ook naar het buitenland worden verzonden. Een bijdrage over de praktische gevolgen van deze uitspraak.

Invloed van Europese Betekenningsverordening

Betekening van dagvaardingen bij procureur in vorige instantie

Een dagvaarding voor het doen van verzet of het instellen van hoger beroep dan wel beroep in cassatie kan, zoals bekend, ook worden uitgebracht aan het kantoor van de advocaat, procureur of deurwaarder waar de verweerder laatstelijk terzake woonplaats heeft gekozen. Art. 63 Rv regelt deze wijze van betekening, kortweg aan te duiden als betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats.

De Hoge Raad heeft op 17 januari 2003 een arrest gewezen dat belangrijk is in verband met het betekenen van verzet-, appèl- en cassatiedagvaardingen onder het regime van de EG-betekenningsverordening (Pb EG L 160 van 30 juni 2000, p. 37).¹ De EG-betekenningsverordening is van toepassing wanneer de op te roepen verweerder zijn woonplaats of werkelijk verblijf heeft in een - vanuit Nederland geregeneerd - andere lidstaat van de Europese Unie (met uitzondering van Denemarken). Het arrest is gewezen naar aanleiding van een geval waarin een cassatiedagvaarding (uitsluitend) was uitgebracht aan het kantoor van de procureur bij wie de verweerder in de vorige instantie woonplaats had gekozen. De Hoge Raad heeft thans beslist dat dat niet voldoende is. Binnen twee weken na de betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats dient een aanvang te worden gemaakt met de betekening met inachtneming van de voorschriften van de EG-betekenningsverordening. Die aanvang houdt in dat een deurwaarder in Nederland de dagvaarding verzendt naar de ontvangende instantie in de lidstaat waar de verweerder zijn woonplaats of werkelijk verblijf heeft met het verzoek de dagvaarding aan de verweerder te laten betekenen.

Deze beslissing schept duidelijkheid omtrent de bepaling van art. 56 lid 3 Rv. Op grond van deze bepaling is voor de vraag of de dagvaarding binnen de verzet-, appèl- of cassatietermijn is uitgebracht, beslissend de datum van de betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats, 'mits de deurwaarder tevens een afschrift van de dagvaarding' aan de ontvangende instantie in het buitenland zendt. Onduidelijk was binnen welke termijn die verzending plaats moet vinden. Thans staat dus vast dat die verzending binnen twee weken moet geschieden te rekenen vanaf de datum van betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats. Als bijvoorbeeld op de laatste dag van de appèltermijn wordt betekend aan het kantoor van de procureur in de vorige instantie, dan heeft de appellant in totaal een termijn van drie maanden plus twee weken om de dagvaarding naar het buitenland te laten verzenden. Maar wanneer de appèldagvaarding bijvoorbeeld twee weken na de datum van de uitspraak aan dat kantoor wordt betekend, dan staan voor de verzending naar het buitenland in totaal vier weken ter beschikking.

PRAKTISCHE OPLOSSING

In dit opzicht wijkt de wijze van betekening onder het regime van de EG-betekenningsverordening af van die onder het regime van het Haags Betekenningsverdrag 1965. Ook onder het regime van het Haags Betekenningsverdrag dient de dagvaarding naar het buitenland te worden verzonden. De Hoge Raad heeft bij arrest van 27 juni 1986, NJ 1987, 764 (WHH) echter beslist dat wanneer de dagvaarding aan

Het is onverstandig verzending van de dagvaarding naar het buitenland achterwege te laten, zelfs als met de wederpartij is afgesproken dat deze zal verschijnen

de laatstelijk gekozen woonplaats is betekend, maar niet aan het parket om naar het buitenland te worden verzonden, de datum van betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats beslissend is voor de vraag of het beroep tijdig is ingesteld. Als de verweerder niet verschijnt op de eerstdienende dag wordt aan de aanlegger gelegenheid geboden om de verweerder tegen een nieuwe rechtsdag op te roepen met inachtneming van de voorschriften van het Haags Betekeningsverdrag. Onder het systeem van het Haags Betekeningsverdrag kan de aanlegger na tijdige betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats dus in eerste instantie afwachten of de verweerder op de eerstdienende dag verschijnt. Alleen bij niet-verschijnen moet de dagvaarding alsnog aan het parket worden betekend teneinde naar het buitenland te worden verzonden.

Dat afwachten kan dus niet in een geval waarin de EG-betekeningsverordening van toepassing is. Dit verschil in benadering volgt onder andere uit een principiële verschil tussen het stelsel van het Haags Betekeningsverdrag en dat van de EG-betekeningsverordening. De Hoge Raad overweegt in het arrest van 17 januari 2003 (rov. 2.4) dat 'het in de EG-betekeningsverordening gekozen stelsel wezenlijk verschilt van het in het Haags Betekeningsverdrag opgenomen systeem van betekening, in het bijzonder waar onder de verordening, anders dan onder het verdrag, de betekening niet in de lidstaat van herkomst, hier Nederland, plaatsheeft, maar in de aangezochte lidstaat.'

De Hoge Raad heeft de praktijk niet willen overvallen met de beslissing dat de betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats binnen twee weken moet worden gevolgd door de verzending van de dagvaarding naar het buitenland. Volgens de Hoge Raad was er, onder andere op grond van de parlementaire behandeling van art. 56 Rv, reden om te veronderstellen dat wellicht de



Zal overschrijding van de tweewekentermijn leiden tot menig beroepsfout of heeft iedere advocaat de EG-betekenningsverordening paraat?

onder het regime van het Haags Betekenningsverdrag gegroeide praktijk, namelijk het afwachten of de verweerder op de eerstdienende dag verschijnt, ook onder het regime van de EG-betekenningsverordening gehanteerd zou kunnen worden. Daarom heeft de Hoge Raad beslist dat de regel dat de dagvaarding binnen twee weken na betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats naar het buitenland moet worden verzonden, geldt voor dagvaardingen die op of na 1 april 2003 worden uitgebracht. Wanneer de dagvaarding vóór 1 april 2003 is (of wordt) uitgebracht, krijgt de aanlegger dus nog de gelegenheid de verweerder die niet op de eerstdienende dag is verschenen, op te roepen met inachtneming van de voorschriften van de EG-betekenningsverordening.

Deze praktische oplossing voor dagvaardingen uitgebracht vóór 1 april 2003 is goed nieuws. Of hetzelfde geldt voor de regel die zal gelden voor dagvaardingen uitgebracht op of na 1 april 2003 valt nog te bezien. Het overschrijden van de tweewekentermijn leidt ertoe dat wanneer de verweerder niet verschijnt op de eerstdienende dag, het verzet of beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard. Zal deze harde consequentie leiden tot menig beroepsfout? Of heeft iedere advocaat zonder meer de EG-betekenningsverordening paraat wanneer onder de druk van een termijn een dagvaarding moet worden uitgebracht? Bieden de twee weken extra die de Hoge Raad thans geeft, in zo'n geval voldoende respijt?

CREATIVITEIT GEWENST

A-G mr. Keus merkt in zijn conclusie voorafgaande aan het arrest van 17 januari 2003 (nr. 4.3) op dat zelfs wanneer de verweerder wél verschijnt op de eerstdienende dag, het aan de laatstelijk gekozen woonplaats uitgebrachte exploit in beginsel geen geldige

dagvaarding vormt, zodat 'zelfs problematisch is of van een tijdig ingesteld beroep kan worden uitgegaan'. Volgens de A-G is het dus denkbaar dat het verzuim dat de dagvaarding niet (tijdig) naar het buitenland is verzonden, niet wordt geheeld doordat de verweerder verschijnt. Er lijkt zo op het eerste gezicht weinig af te dingen op deze opvatting. Betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats is nu eenmaal niet een door de EG-betekenningsverordening geregelde wijze van betekening. Ook laat de EG-betekenningsverordening voor wat de wijze van betekening betreft geen ruimte voor het nationale recht. En ten slotte, zoals de A-G opmerkt, biedt de EG-betekenningsverordening geen aanwijzingen dat het verschijnen van de verweerder een veronachtzaming van de voorschriften met betrekking tot de betekeningshandeling zou goedmaken.

Of de opvatting van de A-G tot een aansprekend resultaat leidt, is een heel andere vraag. De argumenten om deze vraag ontkennend te beantwoorden, liggen voor de hand. De gedaagde die is verschenen lijkt niet onredelijk in zijn belangen te zijn geschaad doordat geen dagvaarding naar het buitenland is verzonden.² Het enige tegenargument dat ik kan bedenken is dat de dagvaarding die aan de laatstelijk gekozen woonplaats wordt betekend, niet van een vertaling zal zijn voorzien en dat de EG-betekenningsverordening beoogt er voor te zorgen dat aan de verweerder een dagvaarding wordt betekend in een taal van het land waar hij woont of een andere taal die hij begrijpt.³ Nu lijkt dat belang enigszins op de achtergrond te raken, wanneer de verweerder inmiddels is verschenen en zich dus van juridische bijstand in Nederland heeft voorzien, maar helemaal verwaarloosbaar is dat belang niet.

De Hoge Raad heeft zich niet expliciet uitgelaten over de vraag of het verzuim dat de dagvaarding niet (tijdig) naar het buiten-

land is verzonden, wordt geheeld doordat de verweerder verschijnt. Ik hoop van harte dat als het college ooit eens zal worden geroepen om wél over deze vraag te beslissen, een creatieve manier wordt gevonden om deze procedurele hobbel te nemen. A-G mr. Keus doet in zijn conclusie (nr. 4.3) de suggestie dat wellicht van een 'fictieve' betekening kan worden uitgegaan. Ik zou die route (of een andere) toejuichen, eventueel in combinatie met de beslissing dat de aanlegger (als de verweerder daarop staat) alsnog een vertaling naar het buitenland moet verzenden (naar analogie van de regeling van art. 122 lid 2 Rv). Wat de toekomst ook gaat leren op dit punt, voorlopig is het in de praktijk in elk geval onverstandig om verzending van de dagvaarding naar het buitenland achterwege te laten, zelfs wanneer met de wederpartij de afspraak is gemaakt dat deze zal verschijnen.

Het arrest van 17 januari 2003 is niet in alle opzichten duidelijk voor zover het gaat om het herstellen van het verzuim de dagvaarding naar het buitenland te verzenden in geval de dagvaarding vóór 1 april 2003 is (of wordt) uitgebracht. Wat moet er gebeuren als op de eerstdienende dag de verweerder is verschenen of verstek is verleend? Moet in die gevallen alsnog een dagvaarding naar het buitenland worden verzonden? Ik kan mij voorstellen dat wanneer reeds verstek is verleend op basis van een aan de laatstelijk gekozen woonplaats betekende dagvaarding, de rechter beslist dat de verweerder alsnog moet worden opgeroepen met inachtneming van de voorschriften van de EG-betekenningsverordening teneinde hem gelegenheid te bieden het verstek te zuiveren. Ik hoop echter dat als de verweerder wél is verschenen een creatieve oplossing wordt gevonden die voorkomt dat in zo'n geval het Europese betekenningscircuit alsnog moet gaan draaien.

VERZENDEN VAN VERTALING

Ik veroorloof mij nog een enkele opmerking. Met ingang van 1 april 2003 is het voor de advocaat noodzakelijk om alvorens een dagvaarding aan de laatstelijk gekozen woonplaats uit te laten brengen, te bedenken of het zal lukken om binnen twee weken daarna de dagvaarding naar het buitenland te laten verzenden. Op het moment van deze betekening begint immers de tweewekentermijn te lopen. Onder omstandigheden kan het verstandig zijn om (als de termijn dat toelaat) nog even te wachten. Het zal er dan vooral om gaan of het praktisch haalbaar is om binnen twee weken een vertaling gereed te hebben. Op grond van art. 8 lid 1 EG-betekenningsverordening kan namelijk degene voor wie de dagvaarding is bestemd, ontvangst van de dagvaarding weigeren indien deze niet is gesteld in de officiële taal van de desbetreffende lidstaat.⁴

Op dit moment is onzeker wat het gevolg is van een weigering de dagvaarding in ontvangst te nemen wegens ontbreken van een vertaling, voor de vraag of het verzet of beroep tijdig is ingesteld. Na een dergelijke weigering wordt de dagvaarding teruggezonden naar de deurwaarder in Nederland (art. 8 lid 2 EG-betekenningsverordening). Wat geldt nu als vervolgens alsnog een vertaalde dagvaarding wordt verzonden en betekend? Kan voor de vraag of de termijn is gesauveerd, worden gekeken naar de datum van verzending van de dagvaarding zonder vertaling? Of heeft deze datum als gevolg van de weigering van inontvangstneming elke betekenis verloren en is de datum van verzending van de vertaalde dagvaarding bepalend? Totdat een prejudiciële beslissing van het HvJEG op dit punt voorhanden is, zal de advocaat geen enkel risico willen

NOTEN

- ¹ De uitspraak is te vinden op www.rechtspraak.nl (LJN-nummer: AF 1568; zaaknummer Co2/273HR) en zal vermoedelijk begin februari in de *RvdW* worden gepubliceerd.
- ² Vgl. art. 122 lid 1 Rv. Zoals gezegd, lijkt het erop dat deze bepaling in geval van toepasselijkheid van de EG-betekenningsverordening geen grondslag biedt om het verzuim van het niet-verzenden van de dagvaarding naar het buitenland te helen.
- ³ Zie de considerans (nr. 10) van de EG-betekenningsverordening.

nemen en binnen twee weken na betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats een dagvaarding met vertaling naar het buitenland willen zenden.⁵

Ik zou overigens menen dat het feit dat geen vertaling is verzonden geen nadelige consequenties voor de aanlegger heeft wanneer de dagvaarding door de verweerder in ontvangst is genomen. Mijns inziens is het enige gevolg dat de EG-betekenningsverordening verbindt aan het niet laten betekenen van een vertaling dat de ontvangst van de dagvaarding kan worden geweigerd. Ik zie

echter niet in dat het enkele feit dat geen vertaling is betekend aan verstekverlening in de weg zou staan wanneer de dagvaarding wél in ontvangst is genomen.

VOOR DE ZEKERHEID

Een volgende opmerking betreft de termijn van dagvaarding. Deze bedraagt vier weken in het geval van een verweerder die zijn woonplaats of werkelijk verblijf heeft in een land waar de EG-betekenningsverordening van toepassing is of dat partij is bij het Haags Betekenningsverdrag (art. 115 Rv). In gevolge art. 119 lid 1 Rv vangt deze termijn aan op de dag volgend op de datum van verzending van de dagvaarding naar het buitenland. De datum van betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats is dus niet bepalend. De advocaat die er voor kiest om de

dagvaarding eerst aan de laatstelijk gekozen woonplaats te laten betekenen en pas later naar het buitenland te laten verzenden (bijvoorbeeld omdat de vertaling nog moet worden gemaakt), moet hiermee dus rekening houden bij het kiezen van de eerstdienende dag. Het verdient aanbeveling om te kiezen voor een wat ruimere termijn dan vier weken. In een geval waarin ik een dagvaarding naar het Verenigd Koninkrijk heb laten verzenden, duurde het ruim twee maanden voordat ik een bewijs dat de stukken waren betekend terugkreeg.

Toen ik een dagvaarding naar het Verenigd Koninkrijk liet verzenden, duurde het ruim twee maanden voordat ik een bewijs dat de stukken waren betekend terugkreeg

Ik sluit af met de opmerking dat het verstandig lijkt om steeds de dagvaarding ook aan de laatstelijk gekozen woonplaats te laten betekenen en dus niet te volstaan met (tijdige) verzending van de dagvaarding naar het buitenland. Het lijkt vooralsnog niet uitgesloten dat wanneer, ondanks verzending van de dagvaarding naar het buitenland, geen bewijs van betekening in het land van de verweerder kan worden verkregen, de rechter onder omstandigheden aan de betekening aan de laatstelijk gekozen woonplaats in Nederland betekenis kan toekennen in verband met de beslissing of desalniettemin verstek kan worden verleend.⁶ In elk geval kan het geen kwaad om ten minste één voltooide betekening op zak te hebben. ●

- ⁴ Wanneer er in de desbetreffende lidstaat meerdere officiële talen zijn, moet de dagvaarding worden vertaald in de officiële taal of één van de officiële talen van de plaats waar de dagvaarding moet worden betekend (art. 8 lid 1 sub a EG-betekenningsverordening). Zo zal een dagvaarding die moet worden betekend in het Nederlandstalige deel van België niet behoeven te worden vertaald. Een vertaling kan achterwege blijven wanneer degene voor wie de dagvaarding is bestemd het Nederlands begrijpt, dat wil zeggen bijvoorbeeld een

Nederlander die in een andere lidstaat woont (art. 8 lid 1 sub b EG-betekenningsverordening). Zie over de taalvereisten: M. Freudenthal, *NIPR* 2001, p. 8; H.F. van Rijswijk, *NbBW* 2001, p. 83; L. Strikwerda, *WPNR* 6458 (2001), p. 800 noot 31; P. Vlas en J.D. Boon, *TCR* 2002, p. 5.

⁵ Zie: P. von Smidt auf Altenstadt, *Advocatenblad* 2001, pp. 594-595; P. Vlas en J.D. Boon, *TCR* 2002, p. 5.

⁶ Zie art. 19 lid 2 EG-betekenningsverordening en art. 7 Uitvoeringswet Europese Betekenningsverordening.